

دکتر ایرج گلدوزیان

نقش دیوان داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی و مقررات آن در حل اختلافات ناشی از فعالیتهای بین‌المللی و موقعیت حقوقی جمهوری اسلامی ایران در داوری بین‌المللی

توسعه روزافزون فعالیتهای بازرگانی بین‌المللی و سفارشها و قراردادهای بیشماری که در سطح جهانی برای کالاها و سرمایه‌گذاریها و استفاده از خدمات فنی و اختراعات ثبت شده و مهارت‌ها منعقد می‌گردد موجب شده است که تعداد و نوع اختلافات ناشی از فعالیتهای اقتصادی بین‌المللی نیز افزایش یابد. در برخی از کشورها دادگاه صلاحیتدار برای رسیدگی به اختلافات ناشی از قراردادهای تنظیمی (جز در مواردی که ترتیب دیگری، از طرفین داده شده باشد) دادگاه محل انعقاد قرار داد می‌باشد. کما اینکه از نظر حقوق داخلی ایران نیز ماده ۹۶۸ قانون مدنی تعهدات ناشی از عقود را تابع قانون محل وقوع عقد دانسته است. بنابراین چنانچه اختلافی در زمینه تعهدات ناشی از قرار دادهای تنظیمی با اشخاص خارجی در ایران پیش‌آید، در صورت عدم تعیین مراجع حل اختلاف خارجی، مراجع قضائی ایران صالح برای رسیدگی خواهند بود. حال ملاحظه می‌شود که بازرگانان با ملیتهای مختلف مقیم در کشورهای گاهی بسیار دور از هم، در حالیکه علی‌الاصول از سیستم حقوقی و اصول محاکمات معتبر در کشورهای طرف قرارداد خود ناآگاه هستند طبیعتاً "در قبول مراجع قضائی کشورهای خارجی اکراه دارند. بعلاوه همانطور که فیلیپ-فوشارد بیان داشته است ((تجارت مزبور از این بیم دارند که (در کشور طرف قرارداد) به نحو نامطلوبی با آنان رفتار شود، این عدم شناخت مقررات کشور طرف قرارداد و وجود اختلاف بین قواعد ماهوی کشور و احیاناً "فقدان راه‌حلهای حقوقی و همچنین در بیشتر موارد بدبینی‌های سیاسی، هر کدام به نوبه خود، دست‌اندرکاران تجارت بین‌الملل را به رد صلاحیت قضات عمومی کشور طرف قرار داد سوق می‌دهد. در عوض، داوری برای حل و فصل اختلافات بی‌آنکه موانعی در روابط طرفین اختلاف ایجاد نماید مقبول‌تر بنظر

می‌رسد. (۱)

توجه به مشکلات مزبور موجب گردیده است که محافل بازرگانی بین‌المللی درصدد جستجوی راه‌حل ساده و سریعتری برای حل و فصل دعاوی برآیند و از این‌نظر توسل به داوری رواج یافته و هرروز اهمیت بیشتری کسب می‌کند اتاق بازرگانی بین‌المللی که مرکز آن در پاریس است با موقعیت خاصی که دارد شصت سال پیش به اهمیت و قابلیت انعطاف سیستم داوری در رسیدگی به اختلافات پی‌برد و در مقام بنیانگذاری تشکیلاتی برآمد که جوابگوی این نیاز به نحو احسن باشد.

دیوان مزبور در واقع تنها مرجعی است که بدون در نظر گرفتن محدودیت‌های ملی یا منطقه‌ای و صرف‌نظر از موضوع اختلاف به بازرگانان و صاحبان صنایع جهان خدمت می‌کند.

بعلاوه همان‌طور که موضوع یکی از مسائل مطروحه در اجلاسیه شصتمین سالگرد دیوان داوری اتاق تجارت بین‌المللی ((۱۱ تا ۱۴ اکتبر ۱۹۸۳ برابر با ۱۹ تا ۲۲ مهر ۱۳۶۲)) نیز به رجوع دولتها به داوری مزبور اختصاص داشته است، اعتبار و صلاحیت ذاتی دیوان مزبور جلب اطمینان اشخاص مختلف را نموده است بنحوی که بعضی از دولتها نیز با همه اگراهی که از قبول داوری دارند، در برخی از موارد از آن استفاده نموده‌اند.

ضمناً "گاهی فعالیت‌های بین‌المللی برای سازش دادن طرفین اختلاف و دعوی تا حدوی موفقیت آمیز بوده است بطوری که برخی از اختلافات و دعاوی حتی قبل از ارجاع به داور (توسط اتاق بازرگانی بین‌المللی) بطور دوستانه حل و فصل گردیده است.

ارزشیابی عملکرد دیوان مزبور به‌نقل از محققین گزارشگر در اولین جلسه متشکله در مراسم شصتمین سالگرد دیوان داوری حاکی از این ادعاست که این نوع داوری چه موضوعاً "و چه از نظر اشخاص ذینفع بیطرفانه است. زیرا که قضات مربوط به یک کشور ضمن اینکه در بیشتر موارد بیطرف هستند، در پاره‌ای موارد که یکطرف دعاوی طرح شده دارای تابعیت کشور آنها بوده، تنها بخاطر اینکه با طرف دعوی مزبور هم زبان بوده و از مفاهیم حقوقی واحدی تبعیت می‌کنند بیطرفی خود را زدست داده‌اند.

1- Philippe Fouchard: L'arbitrage commercial international, DALLOZ, 1965, P.3.; No 31 et s. CITE, DANS "ROIT DU COMMERCE INTERNATIONAL" PAR YVON LOUSSOURAN ET JEANS-DENIS BERDIN, P. 86.

برعکس با ارجاع امر به داوری تجارت بین‌المللی، طرفین اختلاف و دعوی با اراده خاص خود رسیدگی یک مرجع بیطرف را می‌پذیرند. (۱)

بیطرفی دیوان‌داری در امر داوری از طرق مشروحه زیر تامین و تضمین شده است:

الف - بیطرفی از طریق تابعیت داوران =

جزء ۲ از ماده ۶ مقررات سازش و داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی که از این به بعد اختصاراً " (مقررات ا . ب . ب) اطلاق خواهد شد، دیوان را ملزم می‌کند که در مقام تعیین داور منفرد یا رئیس دادگاه داوری (چنانچه رسیدگی به اختلاف با سه داور باشد) داوری را انتخاب نماید که دارای تابعیتی غیر از تابعیت طرفین دعوی است.

ب - بیطرفی از طریق انتخاب آزاد محل داوری

محل جغرافیائی عامل روانی مهم در داوری بیطرفانه بشمار میرود. برای مدعی همیشه مطلوب نیست که برای طرح شکایت و دعوی به مراجع قضائی کشور متبوع طرف دعوی خود مراجعه کند و مخارج تغییر جا را که گاهی هم بسیار سنگین است تحمل بنماید. حل مشکل مزبور با امکان انتخاب محل و سرزمینی بیطرف امتیازی است که داوری بین‌المللی در اختیار طرفین دعوی و اختلاف قرار می‌دهد.

ج - بیطرفی از طریق حق انتخاب زبان دادرسی

در داوریهای بین‌المللی، استفاده از زبانی که برای طرفهای دعوی آشنا باشد مورد توجه است، یکی از بزرگترین امتیازات داوری بین‌المللی اینست که به داوران و طرفهای دعوی اجازه داده شود تا زبان مورد استفاده در رسیدگی را انتخاب نمایند. معذک عموماً "قبول زبان مورد استفاده در قرارداد، برای انجام داوری مفروض است.

1- Soixantieme anniversaire de la Cour d'Arbitrage, première séance. Commentaire de J.P. Bouyssou, p.1.

د - بیطرفی از طریق اعمال عرف تجارت بین الملل

قضات یک کشورندرتا " به اندازه داوران به اعمال عرف تجارت بین الملل آشنائی دارند ، بخصوص وقتی که اعمال مقررات مدون مطرح نباشد .

ه - بیطرفی از طریق مداخله یک موسسه منحصرأ بین المللی

بیطرف ماندن در داوری از طریق کنترلی که یک موسسه بین المللی در نحوه و ترتیب رسیدگی متعاقب توافق طرفین دعوی بعمل میآورد تامین می شود . داوری ا . ب . ب . مصداق بارز این تاسیس بین المللی است : دیوان داوری اتاق بازرگانی بین المللی متشکل از اعضای است که توسط کمیته های ملی مختلف انتخاب و تعیین گردیده اند . دیوان تحت سرپرستی یک شخصیت بین المللی وبا ۵ نفر معاون که هر یک معرف سیستمهای حقوقی متمایز و متفاوت هستند اداره می شود .

همین بیطرفی موجب شده است که در اختلافات مهم و مشکل بین دولتها وموسسات چند ملیتی همچنین در مسائل انتقال تکنولوژی داوری ا . ب . ب ، دارای نقش فوق العاده ای باشد بخصوص که دیوان مورد بحث اختصاص به کشورهای با اقتصاد آزاد نداشته و کشورهای بلوک شرق نیز دعاوی زیادی در آن مطرح ساخته اند .

بالاخره لازم به یادآوری است که سخنران اولین جلسه متشکله در مراسم شصتمین سالگرد دیوان داوری ا . ب . ب (۱۱ تا ۱۴ اکتبر ۱۹۸۲ برابر با ۱۹ تا ۲۲ مهرماه ۱۳۶۲) در پایان بحث خود چنین نتیجه گیری کرده است که : ((خواستار این هستم که وقتی اظهار می شود داوری دارای خصوصیت جهانی و در همه زمانها صادق است تصور نشود که این امر یک پدیده اختصاصا " غربی است .

اسلام از زمانهای بسیار قدیم آنها پذیرفته و قلمرو بسیار وسیعی برای داوری قائل شده است .

بدین ترتیب در سوره نساء قرآن بیان شده است : (. . . و هرگاه از اختلاف میان خودتان بیمناک شدید حکمی (داوری) از خانواده مرد و حکمی (داوری) از خانواده زن تعیین کنید که اگر نظر اصلاح داشته باشند خداوند آنان را توفیق می دهد .) (۱)

1- 60eme. anniversaire de la Cour d'Arbitrage, Premiere seance. Commentaire de J. P. Bouyssou. P.5. C.C.I., 11-14 OCTOBRE 1982.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اصل یکصد و سی و نهم در مورد داوری صراحتاً "مقرر می‌دارد: ((صلح دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن بدآوری در هر مورد موکول به تصویب هیئت وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد. در مواردی که طرف دعوی خارجی باشد و در موارد مهم داخلی باید به تصویب مجلس نیز برسد. موارد مهم را قانون تعیین می‌کند.

ماده ۶۳۲ قانون آئین دادرسی مدنی ارجاع به داوری را صریحاً "پیش بینی و مقرر می‌دارد: کلیه اشخاصیکه اهلیت اقامه دعوی را دارند می‌توانند منازعه و اختلاف خود را اعم از اینکه در دادگاههای دادگستری طرح شده یا نشده باشد و در صورت طرح در هر مرحله که باشد بتراضی بدآوری یک یا چند نفر رجوع کنند. و طبق ماده ۹۵۸ قانون مدنی در مورد اهلیت تمتع از حقوق مدنی و اهلیت استیفاء هر انسان متمتع از حقوق مدنی خواهد بود لیکن هیچکس نمی‌تواند حقوق خود را اعمال و اجرا کند مگر اینکه برای این امر اهلیت قانونی داشته باشد تنها محدودیتی که وجود دارد مفاد ماده ۶۳۳ قانون مزبور است که طبق آن متعاملین می‌توانند در ضمن معامله یا بموجب قرارداد علیحده ملتزم شوند که در صورت بروز اختلاف بین آنها رفع اختلاف به داوری بعمل آید و نیز می‌توانند داور یا داورهای خود را قبل از تولید اختلاف معین کنند معذک در مورد معاملات واقع بین اتباع ایران و اتباع خارجه طرف ایرانی نمی‌تواند مادام که اختلاف تولید نشده است بنحوی از انحاء ملتزم شود که در صورت بروز اختلاف حل آنرا بدآوری یک یا چند نفر و یا بدآوری هیئتی رجوع نماید که آن شخص یا اشخاص و یا آن هیئت دارای همان تابعیت باشد که طرف معامله دارد و هر قرار داد که مخالف این حکم باشد در قسمتی که مخالفت دارد باطل و بلا اثر است

بنابراین ایرانی طرف قرارداد می‌تواند هرکسی را ولو با هر تابعیتی، غیر از کسی که دارای تابعیت طرف دیگر قرارداد باشد به عنوان داور انتخاب نماید.

با توجه به مراتب بالا و دعاوی متعددی که له و علیه بخش دولتی و غیر دولتی کشور ما به عنوان خواهان، خوانده و یا خواهان متقابل در دیوان داوری ا.ب.ب مطرح است شناخت دیوان مزبور مفید بنظر می‌رسد.

لزوم قرار داد داوری در قسمت اول و سازش در قسمت دوم و داوری موضوع بحث قسمت سوم را به شرح زیر تشکیل می‌دهد:

قسمت اول - لزوم قرار داد داوری

طرح دعوی و اختلاف در دیوان داوری اتاق بازرگانی بین المللی مستلزم موافقت

بین طرفین اختلاف است اعم از اینکه این موافقت قبل از بروز اختلاف یا پس از آن حاصل شده باشد .

با وجود توافقنامه برای ارجاع اختلاف به داوری، طرفین مکلف به تبعیت از مقررات داوری بوده و استنکاف هیچیک از طرفین اختلاف مانع از رسیدگی یا قطع جریان داوری نمی شود .

بعلاوه در صورتی که دبیرخانه مرکزی دیوان داوری ا.ب.ب درخواست انجام داوری یکی از طرفین اختلاف را قبول نماید ولی قرارداد منعقد شده بین طرفین فاقد شرط داوری باشد ادامه جریان داوری مشروط به رضایت طرفین قرار داد است .

توافق بر ارجاع اختلاف و دعوی به دیوان داوری ا.ب.ب معمولاً " به صورت ماده مخصوصی که حاکی از شرط ارجاع به داوری است در قراردادها درج می گردد .

باید دقت نمود که ماده مزبور بنحوی تنظیم گردد تا در مفهوم آن هیچگونه ابهام و تردیدی وجود نداشته باشد . استفاده از متن زیر برای تصریح مراجعه به داوری به زبانهای مختلف از طرف ث . ث . ای توصیه شده است :

کلیه اختلافات ناشی از این قرارداد بر طبق مقررات سازش و داوری اتاق بازرگانی بین المللی بوسیله داور یا داورانی که مطابق آن مقررات از طرف اتاق بازرگانی بین المللی تعیین می شوند بصورت قطعی و نهائی حل و فصل خواهد گردید . در عین حال طرفین قرارداد می توانند با اضافه کردن شرائط دیگری از قبیل تعیین مکان داوری، شمول قانون ملی خاص بر قرار داد، اختیار حل و فصل اختلاف بر اساس انصاف یا ملاحظات غیر حقوقی (حل و فصل دوستانه) تعداد داوران و بخصوص اختیار تعیین یک داور از طرف هر یک از طرفین قرار داد و تعیین سرداور با توافق داورهای مزبور و یا مستقیماً " از طرف دیوان داوری ا.ب.ب که مطمئن ترین نوع داوری است توافق ارجاع به داوری را تکمیل نمایند .

بررسی اعتبار ماده مربوط به توافق برداوری با داور یا داوران است که در صورت احراز بطلان ماده مربوط به داوری، مبادرت به صدور قرار عدم صلاحیت خود می نمایند .

قسمت دوم - سازش

سازش ماهیتاً " یک امر کاملاً " اختیاری و فقط با رضایت طرفین دعوی و اختلاف امکان پذیر است . سازش در کلیه موارد و بدون توجه به وجود یا فقدان موافقت نامه داوری

بین طرفین اختلاف میسر است مشروط بر اینکه طرفین مایل باشند اختلافات خود را بطور دوستانه حل و فصل نمایند .

الف - کمیسیون اداری سازش - کمیته‌های سازش

هرگونه اختلاف تجاری بین‌المللی می‌تواند مبنای تقاضائی برای حل اختلاف دوستانه از طریق کمیسیون اداری سازش ((ث . ث . ای)) باشد .
 هر کمیته ملی می‌تواند از یک تا سه نفر از اتباع مقیم پاریس خود را برای عضویت در کمیسیون مزبور نامزد کند تا رئیس‌اتاق بازرگانی بین‌المللی آنها را برای یک دوره دو ساله به این سمت منصوب نماید (بند ۱ ماده اول مقررات دیوان داوری ث . ث . ای) .
 برای رسیدگی به هر اختلاف یک کمیته سازش متشکل از سه عضو توسط رئیس‌اتاق بازرگانی معین خواهد شد .
 کمیته متشکل از دو عضو که حتی‌الامکان هر یک تابعیت یکی از طرفین اختلاف را دارد و یک نفر رئیس که تابعیت او غیر از تابعیت طرفین اختلاف است علی‌الاصول از بین اعضای کمیسیون اداری سازش خواهد بود (بند ۲ ماده اول مقررات) .

ب - درخواست سازش

متقاضی سازش باید از طریق کمیته ملی مربوط و یا بطور مستقیم به اداره مرکزی اتاق بازرگانی بین‌المللی مراجعه نماید .
 در صورت مراجعه مستقیم ، دبیرکل وصول درخواست او را به کمیته ملی مربوط اطلاع می‌دهد . تقاضای حل و فصل شامل شرح موضوع از نقطه نظر متقاضی به انضمام رونوشت اوراق و مدارک مربوطه و همچنین سپرده معین شده در جدول (ضمیمه مقررات) برای تأمین هزینه‌هایی است که اداره مرکزی برای حل جریان سازش متحمل می‌گردد . (ماده دوم مقررات) .

ج - اقدامات کمیته سازش (مستفاد از ماده سه مقررات)

۱ - دبیرکل اتاق بازرگانی بین‌المللی بمحض وصول درخواست و اوراق و مدارک مربوطه و سپرده مقرر ، طرف اختلاف را مستقیماً " و یا از طریق کمیته ملی مطلع می‌سازد و از او دعوت بعمل می‌آورد که با حل اختلاف خود از طریق سازش موافقت نماید . و در صورت

موافقت نظرات خود را در باره موضوع کتبا " همراه با رونوشت اوراق و اسناد مربوطه و نیز سپرده هزینه‌های دبیرخانه مرکزی در مورد آن سازش به دبیرخانه مرکزی ارسال دارد .

۲- کمیته موضوع را مورد بررسی قرار می‌دهد و اطلاعات لازم را از طریق مکاتبه مستقیم با طرفین اختلاف و یا از طریق کمیته‌های ملی آنها کسب و در صورت امکان اظهارات طرفین را استماع مینماید .

۳- طرفین میتوانند شخصا " در برابر کمیته حاضر شوند و یا نماینده‌ای از سوی خود معین کنند .

در صورت حضور شخصی طرفین میتوانند مشاورین و وکلای همراه خود داشته باشند .

د- شرایط حل و فصل (مستفاد از ماده چهارم مقررات)

۱- کمیته سازش پس از رسیدگی به موضوع و در صورت امکان استماع بیانات طرفین ، شرایط حل و فصل را به طرفین ابلاغ مینماید .

۲- چنانچه توافقی حاصل شود ، کمیته سازش گزارش سازش را تهیه و امضاء می‌کند .

۳- هرگاه طرفین یا نمایندگان آنان در جلسه حضور نیابند کمیته شرایط سازش را به اطلاع کمیته های ملی مربوطه رسانده و از آنها تقاضا خواهد کرد که طرفین را به قبول سازش پیشنهادی ترغیب نمایند .

ه- حقوق طرفین در صورت عدم حصول توافق

۱- چنانچه سازش به نتیجه نرسد طرفین مختارند اختلاف خود را به داوری ارجاع و یا از طریق دادگاههای صالح دنبال کنند مگر اینکه مقید به شرط داوری باشند .

۲- مطالبی که نزد کمیسیون سازش مطرح شده باشد در حقوق قانونی طرفین اختلاف در دادگاه داوری یا در دادگاههای دادگستری بهیچوجه موثر نیست .

هیچک از اشخاصی را که برای حل اختلافی به عضویت کمیته سازش منصوب شده باشند نمیتوان به عنوان داور برای حل و فصل همان اختلاف انتخاب نمود .

قسمت سوم - داوری

الف - دیوان داوری (مستفاد از ماده اول مقررات دیوان داوری)

- ۱ - مرجع داوری بین‌المللی وابسته به اتاق بازرگانی بین‌المللی، دادگاه داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی است. اعضای دادگاه مزبور توسط شورای اتاق بازرگانی بین‌المللی منصوب می‌شوند. وظیفه دادگاه عبارتست از حل و فصل اختلافاتی بازرگانی با ویژگی بین‌المللی از طریق داوری برطبق مقررات مورد بحث.
 - ۲ - علی‌اصولاً دادگاه ماهی یک بار تشکیل جلسه می‌دهد. دادگاه خود مقررات داخلی مربوطه را تدوین می‌کند.
 - ۳ - رئیس دادگاه و یا قائم مقام او حق دارد در موارد ضروری از طرف دادگاه تصمیمات فوری اتخاذ نماید به شرط آنکه تصمیم خود را به اجلاسیه بعدی دادگاه گزارش دهد.
 - ۴ - دادگاه می‌تواند بترتیبی که در مقررات داخلی آن تعیین شده است حق اتخاذ تصمیم را به یک یا چند گروه از اعضای خود تفویض کند مشروط بر آنکه تصمیمات متخذه به اجلاسیه بعدی دادگاه گزارش شود.
 - ۵ - دبیرخانه دادگاه داوری در اداره مرکزی اتاق بازرگانی بین‌المللی مستقر است.
- ب - انتخاب داوران (مستفاد از ماده دوم مقررات دیوان داوری).

- ۱ - دیوان داوری خود به حل اختلافات مبادرت نمی‌کند، بلکه چنانچه طرفین دعوی خود ترتیب خاص دیگری نداده باشند، دیوان مزبور مطابق مفاد ماده دوم مقررات داوران را تعیین و یا داوران تعیین شده را تایید می‌کند. دیوان داوری در تعیین یا تایید داوران به مساله تابعیت داور و محل اقامت و به سایر روابط داوران پیشنهادی با کشورهای متبوع طرفین یا سایر داوران توجه می‌کند.
- ۲ - حل اختلاف ممکن است بوسیله داور منفرد یا بوسیله سه نفر داور انجام گیرد. در کلیه موارد اصطلاح داور برحسب مورد به معنی یک یا سه نفر داور است.
- ۳ - هرگاه طرفین موافقت نموده باشند که اختلافات آنها بوسیله یک داور حل و

فصل شود داور منفرد را باتوافق یکدیگر معین می‌کنند تا به تایید دادگاه برسد. چنانچه طرفین در مورد انتخاب داور منفرد طی سی روز از تاریخ ابلاغ درخواست داوری خواهان به خوانده به توافق نرسند انتخاب داور منفرد بوسیله دادگاه انجام می‌گیرد.

۴- هرگاه قرارداد داوری نسبت به انتخاب سه نفر داور تصریح داشته باشد هر یک از طرفین بترتیب در تقاضای داوری وجوانسیه آن یکنفر داور برای تایید به دیوان داوری معرفی می‌کند. شخصی که بدین ترتیب معرفی می‌شود از طرفی که او را معرفی مینماید جدا و مستقل است.

چنانچه هر یک از طرفین داور خود را معرفی نکند، تعیین داور از طرف دادگاه صورت می‌گیرد. داور سوم که سمت ریاست دادگاه داوری را به عهده خواهد داشت از طرف دادگاه تعیین می‌شود مگر اینکه طرفین توافق کرده باشند که داوران معرفی شده بوسیله آنها در طی مهلت معینی نسبت به تعیین داور سوم اقدام نمایند. در این حالت دادگاه نفر سوم را تایید خواهد کرد. هرگاه دو نفر داور در طی مهلتی که طرفین یا دادگاه معین کرده نسبت به تعیین داور سوم به توافق نرسند داور سوم از طرف دادگاه تعیین می‌شود.

۵- چنانچه طرفین در مورد تعداد داوران توافق نکرده باشند، دادگاه به تعیین داور منفرد اقدام می‌کند مگر در مواردی که به نظر دادگاه ماهیت اختلاف تعیین سه نفر داور را ایجاب نماید و در این صورت هر یک از طرفین باید طی مهلت ۱۵ روزه داور خود را معرفی کند.

۶- در مواردی که دادگاه موظف است داور منفرد یا رئیس دادگاه داوری را تعیین نماید دادگاه یکی از کمیته‌های ملی اتاق بازرگانی بین‌المللی را برای پیشنهاد شخص مورد نظر مامور خواهد کرد.

داور منفرد یا رئیس دادگاه داوری از کشوری که غیر از کشورهای متبوع طرفین است انتخاب می‌شود. معذک در شرائط مناسب یا بشرط عدم مخالفت طرفین می‌توان داور منفرد یا رئیس دادگاه داوری را از اتباع کشور متبوع هر یک از طرفین انتخاب کرد.

در مواردی که دادگاه از جانب طرفی که داور خود را تعیین ننموده اقدام مینماید دادگاه از کمیته ملی کشور متبوع طرف مزبور درخواست می‌کند که شخصی را پیشنهاد نماید. در صورتی که کشور متبوع طرفی که داور خود را معرفی ننموده فاقد کمیته ملی باشد، دیوان داوری مجاز است هر شخصی را که صالح بداند انتخاب نماید.

۷- چنانچه هر یک از داوران مورد اعتراض هر یک از طرفین قرار گیرد، دیوان داوری تنها مرجع رسیدگی به اعتراض بوده و تصمیم آن قاطع است.

۸- هرگاه داوری فوت شده یا بعللی قادر به انجام وظیفه نباشد یا در نتیجه اعتراض یکی از طرفین یا به دلائل دیگر مجبور به استعفا گردد یا چنانچه دیوان داوری پس از بررسی نظرات داور تشخیص دهد که مطابق مقررات و در طی مهلت‌های معینه بوظایف خود عمل نکرده داور دیگری را بجای او تعیین مینماید و در تمام این موارد برطبق روش مقرر در بندهای ۳ و ۴ و ۶ فوق عمل خواهد شد.

ج- تقاضای داوری (مستفاد از ماده سوم مقررات دیوان داوری)

۱- هنگامیکه یکی از طرفین قراردادی خواستار داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی باشد باید درخواست داوری خود را از طریق کمیته ملی مربوطه یا مستقیماً " به دبیرخانه دادگاه ارسال دارد. در صورت اقدام مستقیم دبیرخانه وصول درخواست را به کمیته ملی مربوطه اطلاع می‌دهد. تاریخ وصول درخواست به دبیرخانه دادگاه در عمل تاریخ شروع جریان داوری تلقی می‌گردد.

۲- درخواست داوری باید از جمله متضمن اطلاعات زیر باشد:

(۱) نام کامل، سمت و نشانی طرفین دعوی.

(۲) شرح و چگونگی موضوع اختلاف

(۳) قرار دادها و بخصوص توافق درمورد ارجاع اختلاف به داوری و مدارک یا

اطلاعاتی که وضع و موقعیت پرونده را به وضوح روشن کند.

(۴) کلیه مشخصات مربوط به تعداد داوران و نحوه انتخاب آنان براساس ماده

دوم مذکور در بالا.

۳- دبیرخانه نسخه‌ای از درخواست خواهان و مدارک پیوست آن را برای

پاسخگویی طرف دعوی می‌فرستد.

د- پاسخ به درخواست داوری (مستفاد از ماده چهارم مقررات دیوان داوری)

۱- خواننده دعوی باید ظرف ۳۰ روز از تاریخ وصول مدارک مذکور در بند ۳ ماده

سوم نظرات خود را در خصوص پیشنهادهای ارائه شده در باره تعداد داوران و انتخاب

آنان ابراز دارد و در صورت لزوم داور خود را پیشنهاد کند و در عین حال لایحه دفاعیه

خود را تهیه و با اسناد و مدارک مربوطه ارسال نماید. در موارد استثنائی خواننده می‌تواند

برای تهیه مدافعات و ارسال دفاعیه خود از مهلت بیشتری استفاده و از دبیرخانه تقاضای

تمدید مهلت کند. ولی در هر حال این تقاضا باید حاوی نظرات خواننده راجع به تعداد

داوران و انتخاب آنان و در صورت لزوم معرفی یک نفر داور باشد. در صورتیکه طرف دعوی از این اقدامات سرباز زند، دبیرخانه مراتب را به دیوان داوری اطلاع می‌دهد و دیوان مزبور جریان داوری را بر مبنای مقررات مربوطه دنبال مینماید.

هـ- ادعای متقابل (مستفاد از ماده پنجم مقررات دیوان داوری)

- ۱- چنانکه خواننده دعوی بخواهد دعوی متقابلی طرح کند باید این ادعا را همراه جوابیه‌ای که مطابق ماده چهارم مقررات داوری می‌دهد به دبیرخانه بفرستد.
- ۲- خواهان می‌تواند ظرف ۳۰ روز از تاریخ ابلاغ دعوی متقابل به او، جوابیه خود را در این مورد به دبیرخانه ارسال نماید.

و- مدافعات و اظهارات کتبی- اخطاریه‌ها و مراسلات (مستفاد از ماده ششم مقررات دیوان داوری)

کلیه مدافعات و اظهارات کتبی طرفین و همچنین مدارک پیوست به آنها باید در نسخ کافی تهیه شود تا برای هر یک از طرفین و هر یک از داوران نسخه‌ای ارسال گردد و یک نسخه نزد دبیرخانه باقی بماند.

کلیه اخطاریه‌ها یا مراسلات دبیرخانه و داور بشرط تسلیم در مقابل رسید یا ارسال از طریق پست سفارشی به نشانی دریافت کننده یا آخرین نشانی مشخص او که توسط خود او یا طرف مقابل در اختیار دبیرخانه گذارده شده است معتبر می‌باشد. اخطاریه‌ها و مراسلات از تاریخی که به دست گیرنده برسد و یا بر مبنای بند پیش به دست او یا وکیل او رسیده باشد ابلاغ شده محسوب می‌گردد.

ز- فقدان موافقت نامه راجع به داوری (مستفاد از ماده هفتم مقررات دیوان داوری)

چنانچه بین طرفین هیچگونه توافقی در باره داوری حاصل نشده باشد و یا موافقت نامه‌ای وجود داشته باشد ولی در آن اتاق بازرگانی بین‌المللی به عنوان مرجع داوری تعیین نشده باشد و همچنین در مواردی که خواننده دعوی ظرف ۳۰ روز مقرر در بند ۱ ماده چهارم مقررات دیوان داوری از دادن پاسخ خودداری کند یا داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی رانپذیرد عدم امکان داوری به اطلاع خواهان می‌رسد.

ح - تاثیر موافقت در باره ارجاع اختلاف به داوری (ماده هشتم مقررات دیوان داوری)

- ۱ - در صورتیکه طرفین نسبت به ارجاع دعوی به داوری اتفاق بازرگانی بین المللی توافق نموده باشند موافقت آنان چنین تلقی خواهد شد که عملاً " این مقررات را قبول کرده اند .
 - ۲ - هرگاه یکی از طرفین نخواهد و یا نتواند در داوری شرکت نماید علیرغم امتناع یا ناتوانی او جریان طی خواهد شد .
 - ۳ - چنانچه هر یک از طرفین نسبت به وجود یا اعتبار موافقت نامه داوری اعتراض کند ولی دیوان داوری وجود قرار داد داوری را با توجه به دلیل ظاهر (۱) اجرا نماید ، دیوان مزبور می تواند بدون آنکه به قابل قبول بودن یا صحت اعتراض خللی وارد آید . نسبت به ادامه جریان داوری تصمیم بگیرد . در چنین وضعیتی داور خود در مورد صلاحیت خود تصمیم می گیرد .
 - ۴ - جز در مواردی که ترتیب دیگری مقرر شده باشد ، ادعاهای مبنی بر بطلان یا عدم وجود قرارداد مشروط بر اینکه داور اعتبار موافقت نامه داوری را تایید نماید موجب عدم صلاحیت داور نمی گردد و علیرغم آن که قرارداد از اعتبار ساقط باشد و یا اصولاً " موجودیت نداشته باشد داور در تعیین حقوق هر یک از طرفین و صدور رای نسبت به ادعاها و اعتراضات آنان ، از صلاحیت برخوردار خواهد بود .
 - ۵ - پیش از ارجاع پرونده به داور و در شرایط استثنائی حتی بعد از آن ، طرفین مجاز هستند که برای انجام اقدامات تأمینی یا احتیاطی لازم به مقامات قضائی صلاحیتدار مراجعه کنند و در این صورت اقدام آنان نقض موافقت نامه داوری یا موثر در اختیارات قانونی داور تلقی نمی گردد .
- مراجعه به مقامات قضائی صلاحیتدار و اقداماتی که از سوی این مقامات می شود باید بدون تاخیر به اطلاع دبیرخانه دیوان داوری برسد تا از طرف دبیرخانه مزبور مراتب به اطلاع داور برسد .

ط - سپرده تامین هزینه های داوری (مستفاد از ماده نهم مقررات دیوان داوری)

- ۱ - دادگاه مبلغ قابل پرداخت به عنوان سپرده را تقریباً " معادل هزینه های

داوری دعوائی که به آن ارجاع شده است تعیین خواهد کرد . در مواردی که علاوه بر دعوی اصلی یک یا چند دعوی متقابل نیز طرح بشود دادگاه می تواند برای دعوی اصلی و دعوی یا دعوی متقابل سپرده های جداگانه تعیین کند .

۲- علی الاصول سپرده ها از طرف خواهان یا خواهانها و خوانده یا خواندگان بطور مساوی پرداخت می گردد . معذک چنانچه هریک از طرفین از پرداخت سهم خویش خودداری نماید طرف مقابل مجاز است تمامی سپرده را برای دعوی اصلی و دعوی متقابل بپردازد .

۳- دبیرخانه می تواند ارجاع پرونده به داور را مشروط به پرداخت تمام یا قسمتی از سپرده توسط طرفین با یکی از آنها به اتاق بازرگانی بین المللی نماید .

۴- پس از اینکه مطابق مقررات ماده سیزدهم مقررات دیوان داور ، داور نامی که مبین حدود وظایف دادگاه داور رسیدگی کننده است به دیوان داور ارائه شد ، دیوان مزبور موضوع پرداخت سپرده ها را مورد بررسی قرار می دهد .

داوری نامه تنها هنگامی قابل اجرا و اعمال است و داور تنها در مورد ادعاهائی اقدام می کند که سپرده آنها به اتاق بازرگانی بین المللی پرداخت شده باشد .

ی- ارجاع پرونده به داور (مستفاد از ماده دهم مقررات دیوان داور)

دبیرخانه دیوان داور با توجه به مفاد ماده نهم مقررات مذکور در بالا بمحض وصول جوابیه خوانده به درخواست داور و پس از انقضای مهلت هائیکه برای ارائه این اسناد در مواد چهارم و پنجم مقرر گردیده پرونده را به داور ارجاع می نماید .

ک- شرایط حاکم بر جریان داور و محل داور (مستفاد از مواد یازدهم و دوازدهم

مقررات دیوان داور)

مقررات ناظر بر جریان داور بر مبنای مقررات دیوان داور است و در مواردی که این مقررات گویا نباشد ، بر مبنای ضوابطی است که طرفین دعوی و یا داوران تعیین کرده باشند ، خواه در آن به قوانین آئین دادرسی یک کشور که ناظر بر داور باشد اشاره شده باشد یا خیر .

محل داور در صورتیکه مورد توافق طرفین قرار نگرفته باشد توسط دادگاه تعیین خواهد شد .

ل - داوری نامه یا شرح وظایف داور (مستفاد از ماده سیزدهم مقررات دیوان داوری)

۱ - داور قبل از اقدام به تنظیم پرونده، براساس مدارکی که در اختیار دارد یا در حضور اصحاب دعوی و بر مبنای آخرین اظهارات مکتسبه از آنان، حدود وظایف خود را به صورت داوری نامه تهیه می‌کند. این مدرک شامل مشخصات زیر خواهد بود:

(۱) نام و مشخصات کامل طرفین دعوی

(۲) نشانی طرفین دعوی برای ارسال رسمی، اختاریه‌ها و مراسلات در طی

جریان داوری.

(۳) خلاصه‌ای از شرح دعاوی مطروحه طرفین

(۴) بیان نکاتی که باید در مورد آنها اتخاذ تصمیم بعمل آید.

(۵) نام و مشخصات و نشانی کامل داور

(۶) محل داوری

(۷) مشخصات آئین دادرسی قابل اعمال در باره موضوع مورد اختلاف برحسب

مورد و اشاره به اختیاراتی که به داور داده شده است تا موضوع را براساس انصاف یا ملاحظات غیر حقوقی حل و فصل نماید.

(۸) سایر خصوصیات لازم بمنظور صدور رای داوری قانونی قابل اجرا یا

خصوصیاتی که دیوان داوری یا داور دادگاه داوری مفید تشخیص دهد.

۲ - داوری نامه باید به امضای طرفین دعوی و داور برسد. داور در ظرف مدت

دوماه از تاریخ وصول پرونده گزارش مذکور (یا داوری نامه) را که به امضاء خود او و طرفین دعوی رسیده به دیوان داوری تقدیم می‌کند. دیوان مزبور می‌تواند در موارد استثنائی این مهلت را به درخواست داور تمدید نماید.

در صورتی که یکی از طرفین از مشارکت در تدوین داوری نامه امتناع و یا از امضاء

آن سرباز زند، دیوان داوری چنانچه موضوع را مشمول بندهای (۲) و (۳) ماده هشتم مقررات مربوطه بداند اقدامات لازم برای تصویب داوری نامه بعمل می‌آورد.

سپس دادگاه برای طرف مستتکف جهت امضای داوری نامه تعیین مهلت می‌کند و

در انقضای این مهلت داوری جریان خود را طی می‌کند و رای صادر خواهد شد.

۳ - طرفین دعوی مجاز خواهند بود قانونی را که داور در رسیدگی به ماهیت

اختلاف باید از آن تبعیت کند تعیین نمایند. هرگاه طرفین در این مورد تعیین تکلیف

نکرده باشند، داور قانونی را اجرا می‌کند که به موجب قاعده تعارضی که قابل اجراء تشخیص

داده قانون مناسب باشد.

۴- در صورتیکه طرفین دعوی نسبت به اعطای اختیارات حل و فصل اختلاف براساس انصاف یا ملاحظات غیر حقوقی (حل و فصل دوستانه) توافق کنند داور این اختیارات را بدست می‌گیرد.

۵- در تقامی موارد داور شرایط قرار داد و عرف تجارتي مربوط را مدنظر قرار می‌دهد.

م - مرحله بررسی و تحقیق - (مستفاد از ماده چهاردهم مقررات دیوان داوری)

۱- داور در اسرع وقت از کلیه امکانات برای تحقیق در باره موضوع اختلاف استفاده مینماید و پس از قرائت اظهارات کتبی ومدارک مورد استناد طرفین، بنا به درخواست هر یک از طرفین یا در صورت فقدان چنین درخواستی بنا به تصمیم خود، اقدام به استماع بیانات حضوری طرفین مینماید.

بعلاوه داور میتواند بنا به تصمیم خود اظهارات اشخاص دیگر را در حضور یا در غیاب طرفین دعوی استماع کند به شرط آنکه طرفین نیز به حضور در جلسه دعوت شده باشند.

۲- داور میتواند یک یا چند کارشناس را با تعیین حدود وظایفی که به آنان محول می‌شود تعیین کند. سپس گزارشهای کارشناسان مزبور را وصول و یا بیانات حضوری آنانرا استماع نماید.

۳- در صورت درخواست یا توافق طرفین دعوی، داور میتواند بر مبنای اسناد و مدارکی که در اختیار دارد در مورد اختلاف اتخاذ تصمیم نماید.

ن - مرحله رسیدگی (مستفاد از مواد پانزدهم و شانزدهم مقررات دیوان داوری)

۱- داور میتواند به درخواست هر یک از طرفین و یا در صورت لزوم به تشخیص خود طرفین را با دادن مهلت مناسب در روز و محل معینی احضار کند و مراتب را به دبیرخانه دادگاه اعلام مینماید.

۲- در صورتیکه هر یک از طرفین علیرغم احضار به موقع از حضور در جلسه رسیدگی خودداری نماید، داور پس از حصول اطمینان از رسیدن احضاریه و موجه نبودن غیبت طرف، جریان داوری را دنبال می‌کند و در اینصورت طرفین حاضر به حساب می‌آیند.

۳- داور با توجه به کلیه اوضاع و احوال مربوطه و مخصوصاً "با توجه به زبانی که قرارداد به آن زبان تنظیم گردیده زبان یا زبانهای داوری را معین می‌کند.

۴- اداره جلسات رسیدگی منحصرًا " با داور است و طرفین دعوی مجازند در جلسات رسیدگی شرکت نمایند ولی حضور افرادی که در جریان داورى سهمى ندارند در جلسات مزبور منوط به موافقت داور و طرفین دعوی است .

۵- طرفین دعوی میتوانند خود در جلسات حاضر شوند و یا نمایندگان مجاز خود را اعزام دارند . همچنین آنان میتوانند مشاورین خود را همراه داشته باشند .
 با توجه به ماده شانزدهم مقررات مورد بحث طرفین دعوی می‌توانند دعاوی یا دعاوی متقابل جدیدی در حضور داور مطرح کنند ، مشروط بر اینکه دعاوی مزبور در محدوده داورى نامه موضوع ماده سیزدهم مقررات دیوان داورى قرار گیرد و یا در داورى نامه متمم تصریح و به امضای طرفین رسیده و در اختیار دیوان داورى قرار داده شود .

س- مرحله صدور رای و سرانجام آن (مستفاد از مواد هفدهم تا بیست و ششم مقررات

دیوان داورى)

۱- صدور رای مبتنی بر توافق : هرگاه پس از ارجاع پرونده به داور برطبق ماده

دهم مقررات مزبور، طرفین دعوی به توافق برسند ، این توافق به صورت رای داورى مبتنی بر تراضی طرفین صادر و ثبت خواهد شد (ماده هفدهم مقررات)

۲- مهلت صدور رای : برطبق ماده هیجدهم مقررات داورى برای صدور رای

محدودیت زمانی بشرح زیر وجود دارد :

(۱) داور ظرف مدت ۶ ماه از تاریخ امضای داورى نامه (مذکور در ماده سیزدهم

مقررات داورى) رای خود را صادر می‌کند .

(۲) دیوان داورى در شرایط استثنائی و بنا به درخواست مستدل داور و یی‌ا در

صورت لزوم راساً " میتواند مهلت مذکور را تمدید نماید .

(۳) چنانچه با تمدید مهلت موافقت نشود و در صورت اقتضاء پس از اجرای مفاد

بند (۸) ماده دوم مقررات مذکور، دیوان داورى در مورد ترتیب حل و فصل دعوی اتخاذ تصمیم خواهد نمود .

۳- صدور رای بوسیله هیئت داورى سه نفره :

در اجرای ماده نوزدهم مقررات دیوان داورى در صورتیکه سه داور برای رسیدگی

به دعوی تعیین شده باشند ، رای بر مبنای تصمیم اکثریت خواهد بود . چنانچه اکثریت

حاصل نشود رئیس هیئت داورى به‌تنهائى مبادرت به صدور رای مینماید .

۴ - تصمیم راجع به‌هزینه‌های داورى: ماده بیستم مقررات دیوان داورى نحوه

تصمیم‌گیری در باره هزینه‌های داورى را پیش‌بینی نموده است .

(۱) داور در رای صادره علاوه بر اظهار نظر واخذ تصمیم در باره ماهیت دعوى

مبلغ هزینه‌های داورى را تعیین مینماید . همچنین داور تعیین می‌کند که کدامیک از طرفین باید این هزینه‌ها را متقبل شود و یا هر یک از طرفین به‌چه نسبت باید پرداخت هزینه‌ها را بعهده بگیرد .

(۲) هزینه‌های داورى مشتمل است برحق‌الزحمه داور و هزینه‌های ادارى که

بوسیله دیوان داورى براساس جداول پیوست مقررات دیوان داورى تعیین می‌گردد و هزینه‌های انجام گرفته از طرف داور وحق‌الزحمه و مخارج کارشناسان و هزینه‌های متعارف طرفین را نیز در برخواهد گرفت .

(۳) در صورتیکه اوضاع واحوال استثنائى دعوى ایجاب نماید دیوان داورى

می‌تواند حق‌الزحمه او را برمعیاری بالاتر یا پایین‌تر از آنچه از اعمال جداول مورد بحث برمی‌آید تعیین کند .

۵ - بررسی رای توسط دیوان داورى:

در احرای ماده بیست و یکم مقررات دیوان داورى ، قبل از امضای رای موقت یا

قطعی داور موظف است پیش‌نویس رای را به دیوان داورى تسلیم کند . دیوان مزبور ممکن است نحوه تنظیم رای را جرح و تعدیل کند و بی‌آنکه آزادی داور را در تصمیم خود تحت تاثیر قرار دهد توجه او را به نکاتی در ماهیت رای معطوف دارد . آراء منحصر " پس از تصویب نحوه تنظیم آن از طرف دیوان داورى امضاء خواهد شد .

۶ - صدور رای: برطبق ماده بیست و دوم مقررات دیوان داورى ، رای داورى

در محل داورى و در تاریخ امضای داور صادر شده به حساب خواهد آمد .

۷ - ابلاغ رای به طرفین دعوى: بموجب مفاد ماده بیست و سوم مقررات دیوان

داورى اعلام و ابلاغ رای به طرفین دعوى به ترتیب زیر خواهد بود:

(۱) پس از صدور رای ، دبیرخانه نسخه‌ای از متن رای را که به امضای داور

رسیده است به‌هریک از طرفین ابلاغ مینماید ، مشروط براینکه کلیه هزینه‌های داورى توسط طرفین دعوى یا یکی از آنها به اتاق بازرگانی بین‌المللى پرداخت شده باشد .

(۲) نسخ اضافی رای صادره که صحت آن بوسیله دبیرکل دیوان داوری تایید شده باشد فقط در اختیار طرفین دعوی بنابه درخواست هریک از آنان خواهد بود و لا غیر .
 (۳) ابلاغ رای صادره برطبق بند (۱) ماده مورد بحث موجب اسقاط حق طرفین برای هرنوع ابلاغ در امر دیگر یا حق داور نسبت به سپرده می گردد .

۸ - قطعیت و قابلیت اجرائی رای :

ماده بیست و چهارم مقررات داوری حاکی از کیفیت رای صادره بشرح زیر است .
 (۱) رای داوری قطعی است .

(۲) ارجاع دعوی به داوری اتاق بازرگانی بین المللی چنین تلقی می شود که طرفین متعهد گردیده اند ، رای داوری صادره را بدون تعلل به مورد اجرا گذارده و از کلیه حقوق متصوره خود نسبت به استیناف صرفنظر کرده اند .

۹ - بایگانی رای : طبق ماده بیست و پنجم مقررات دیوان داوری نسخه اصلی هر رای که براساس مقررات مورد بحث صادر می شود در دبیرخانه دیوان داوری بایگانی می شود .

داور و دبیرخانه دیوان داوری در انجام هر نوع اقدام لازم دیگر طرفین دعوی را یاری خواهند کرد .

۱۰ - ضابطه عمومی : بموجب ماده بیست و ششم مقررات دیوان داوری ، در مورد

کلیه موضوعاتی که در مقررات دیوان داوری صراحتاً " پیش بینی نشده ، دیوان داوری و داور باتوجه به روح و مفاد این مقررات اقدام و کوشش خواهند نمود که آراء صادره قانوناً قابل اعمال باشد .

نتیجه

از مجموع مسائلی که در مورد داوری بین المللی و مقررات سازش و داوری اتاق بازرگانی بین المللی بشرح بالا ذکر شد نکات زیر قابل توجه است :

اولاً " : مقررات مربوط به داوری اتاق بازرگانی بین المللی مجموعه قواعدی است که از طرف موسسه مزبور الزام آور شناخته شده و قبول داوری اتاق بازرگانی بین المللی با متابعت از آن ملازمه دارد .

ثانیا " با وجود الزامی بودن مقررات مورد بحث برای طرفی که داوری مرجع مزبور را پذیرفته است در موارد محدودی طرفین قرار داد اختیار دارند به تراضی یکدیگر ترتیبات خاص دیگری را قبول نمایند . بدون آنکه این توافق بتواند به طرز تشکیل و آئین دادرسی دیوان داوری یا طرز کار و وظایف دیوان مزبور لطمه ای وارد نماید .

بطور مثال طرفین دعوی میتوانند مدت مرحله مقدماتی قبل از رسیدگی ماهیتی داور را کوتاه تر کنند ولی بهر حال تنظیم داوری نامه و تایید آن از طرف دیوان داوری الزامی است .

ثالثا " اصل یکصدوسی و نهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران منحصرآ " ارجاع دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی را در مواردی که طرف دعوی از اتباع خارجی باشد موکول به تصویب مجلس شورای اسلامی نموده است .

بدین ترتیب پاسخگویی و دفاع در مقابل دعاوی مطروحه اشخاص خارجی در مراجع داوری بین المللی و به تبع آن طرح دعاوی متقابل که خواندگان دعوی اصلی همزمان با تسلیم لایحه دفاعیه ممکنست بعمل آورند ، با توجه به محدودیتهای زمانی مربوط به دفاع و طرح دعاوی متقابل نیاز به کسب مجوز از مجلس شورای اسلامی ندارد . بعلاوه بخش خصوصی نیز از نظر حل و فصل اختلافات بازرگانی در ارجاع دعاوی و اختلافات خود به داوری داخلی یا بین المللی با توجه به مواد ۶۳۲ به بعد قانون آئین دادرسی مدنی می تواند به تشخیص خود عمل نماید .

رابعا " در حال حاضر دعاوی متعددی راجع به سازمانهای دولتی شرکتها و بخش خصوصی وابسته به دولت جمهوری اسلامی ایران در دیوان داوری اتاق بازرگانی بین المللی مطرح است که اکثرا " خواهان دعاوی اصلی خارجی و خواندگان دعوی ایرانی هستند . در عمل خواندگان ایرانی اغلب ضمن دفاع از دعوی اصلی مبادرت به طرح دعوی متقابل نموده اند و همین امر موید امکان دفاع و طرح دعوی متقابل در داوریهای بین المللی بدون تصویب قبلی مجلس شورای اسلامی می باشد .